

Cultivar Release

صدری، رقم جدید لویا چیتی دانه درشت برای کاشت در مناطق معتدل سرد ایران

Sadri, A New Large Seed Chiti Bean Cultivar Suitable for Cultivation in Temperate- Cold Areas of Iran

پدیدآورندگان: اسماعیل بیضایی، حمیدرضا دری، علی‌اکبر قنبری، حسین غفاری خلیق، عطیه رحمانی قبادی، منوچهر طاهری مازندرانی، نوح شهرآیین، ابوالفضل هدایتی‌پور، بهروز صدری، محمدجواد ارده، مظاهر یوسفی، مسعود دادیور، محمدرضا لک، افشین حسنی‌مهربان، داریوش سمیعی، منصورآزرمی، حشمت‌اله پوردوایی، بیژن مستعد، ابراهیم باشتینی، شهلا هاشمی، بهرام مجد نصیری، مسعود کامل و محمد تکاسی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۰/۴/۱ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۰/۴/۱۶

اجزای عملکرد نسبت به آن برتر است. لاین G-14088 در سال ۱۳۶۷ به همراه ۶۰ لاین دیگر از مرکز تحقیقات بین‌المللی گیاهان حاره (CIAT) وارد ایران شد و در همان سال به همراه ارقام شاهد تلاش و محلی خمین در آزمایش مقدماتی بررسی لاین‌های لویا چیتی در ایستگاه تحقیقات لویا خمین مورد بررسی قرار گرفت. در این آزمایش عملکرد لاین G-14088 نسبت به لویا چیتی محلی خمین حدود ۴۰۰ کیلوگرم و نسبت به رقم تلاش حدود ۱۵۰ کیلوگرم بیشتر بود. از سال ۱۳۶۹ تا ۱۳۷۳ این لاین همراه با لاین‌های انتخاب شده لویا چیتی در آزمایش‌های مختلف مقایسه عملکرد که در ایستگاه خمین اجرا شد، بررسی و عملکرد دانه بیشتری در مقایسه با رقم شاهد

سطح زیر کشت لویا چیتی در ایران حدود ۵۰ درصد کل سطح زیر کشت انواع لویا است و بیش از نیمی از تولید کل لویا به آن اختصاص دارد. در بین انواع لویا، بیشترین مصرف مربوط به لویا چیتی است. بیش از ۸۰ درصد سطح زیر کشت لویا چیتی مربوط به انواع بذر درشت است (Anonymous, 2005). یکی از مهم‌ترین اولویت‌های تحقیقاتی لویا چیتی در ایران تولید رقم و بذر اصلاح شده با خصوصیات مطلوب از جمله دانه درشتی و شکل مناسب بذر با بازارپسندی بالا است. صدری اولین رقم لویا چیتی دانه درشت در ایران است که علاوه بر دارا بودن خصوصیات رقم محلی خمین، از نظر عملکرد، رنگ دانه، فرم بوته، بازارپسندی و

محلّه خمین تولید کرد.

در سال ۱۳۷۴ به منظور ارزیابی ناحیه ای عملکرد ۵ لاین لوبیا چیتی از جمله G-14088 به همراه دو شاهد تلاش و محلی خمین در کرج، خمین، بروجرد، مشهد، زنجان و اصفهان مورد بررسی قرار گرفتند. در تمام مناطق اجرای طرح، به غیر از کرج این لاین نسبت به رقم شاهد محلی خمین عملکرد بالاتری داشت و در مجموع با میانگین عملکرد ۲۰۷۴ کیلوگرم در هکتار، نسبت به رقم شاهد چیتی خمین ۱۰ درصد افزایش عملکرد داشت.

در سال ۱۳۷۶، ۱۲۹ رقم و لاین لوبیا سفید، لوبیا قرمز لوبیا چیتی از جمله لاین G-14088 در چهار منطقه زنجان، اقلید، خرم‌آباد و استان مرکزی از نظر صفات مورفولوژیکی و عملکرد مورد مقایسه قرار گرفتند. عملکرد این لاین نسبت به دو رقم شاهد تلاش و چیتی محلی خمین بیشتر بود و به عنوان یک لاین برتر انتخاب شد. به منظور بررسی اثر روش‌های کاشت هیرم کاری و خشکه کاری بر عملکرد ارقام لوبیا چیتی آزمایشی در سال ۱۳۷۴ اجرا شد که در آن عملکرد لاین G-14088 نسبت به شاهد محلی خمین در شرایط هیرم کاری ۱/۹ درصد کمتر بود اما در شرایط خشکه کاری با عملکرد ۲۰۶۳ کیلوگرم در هکتار به میزان ۷/۳ درصد از شاهد بیشتر بود. در سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۷۶ در بررسی و مقایسه عملکرد ارقام لوبیا چیتی در دو روش کشت رایج و استفاده از قیم، بیشترین عملکرد به ترتیب با

۳۶۵۰ و ۱۹۳۶ کیلوگرم در هکتار متعلق به لاین G-14088 بود. در سال ۱۳۸۴ در طرح بررسی امکان کشت مکانیزه لوبیا با استفاده از ردیف کار با تاکید بر مبارزه مکانیکی با علف‌های هرز، عملکرد لاین G-14088 در روش ردیف کاری نسبت به روش هیرم کاری بیشتر بود. برای ارزیابی عملکرد این لاین در رقابت با علف‌های هرز که در سال ۱۳۷۷ به مدت سه سال اجرا شد، در شرایط بدون علف‌های هرز نسبت به شاهد تلاش ۲۲۸ کیلوگرم افزایش عملکرد داشت (Anonymous, 1988-2005). در سال ۱۳۷۶ این لاین از نظر مقاومت به سه ویروس مهم لوبیا مورد بررسی قرار گرفت. براساس نتایج آزمون الیزا، این لاین نسبت به ویروس موزائیک معمولی نکروتیک لوبیا (BCMNV) حساس بود ولی در مقابل سوس ویروس‌های BCMV و CMV واکنش مثبت نشان نداد که احتمالاً به دلیل مقاومت این لاین به این ویروس‌ها است (Shahraein et al., 2000). این لاین نسبت به بیماری سوختگی باکتریائی و کنه دو نقطه‌ای حساس ارزیابی شد.

لاین G-14088 از نظر پخت از ارقام تلاش و خمین زودپزتر ولی از نظر یکنواختی هم ردیف آن است. در سال ۱۳۷۸ طرح تحقیقی- ترویجی این لاین در خمین و اراک اجرا شد و لاین G-14088 با عملکرد ۲۰۸۰ کیلوگرم در هکتار نسبت به رقم شاهد محلی خمین ۸۰ کیلوگرم افزایش عملکرد

داشت. سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، گزارش معرفی این لاین پس از بررسی و تصویب و طی نامه شماره ۷۷۲۵۵/۲۲۲ مورخ ۱۳۸۹/۱۱/۲۴ معرفی آن با نام صدری به موسسه ابلاغ شد. و تهیه نهال و بذر، در بیست و یکمین جلسه مورخ ۱۳۸۹/۱۱/۴ کمیته انتخاب و نامگذاری

References

Anonymous 1988-2005. Annual Reports of Beans Research Projects. Agricultural and Natural Resources Research Center of Markazi Province, Arak, Iran (in Persian).

Anonymous 2005. Statistic Data of Agriculture. Ministry of Jihad-e-Agriculture, Tehran, Iran (in Persian).

Sharhaen, N., Hasanimehraban, A., Pourdavaei, H., Beyzaei, E., Mostaed, M., and Benanej, K. 2000. Scening of French bean germplasm to three important viruses: BCMV, BYMV and CMV. Final Report, Plant Pests and Diseases Research Institute, Tehran, Iran (in Persian).

آدرس: مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی استان مرکزی، ایستگاه ملی تحقیقات لوبیا، خمین

Archive of SID